בית משפט לנוער בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ענ"א 28157-11-21 אלמונית נ' מחלקה לשירותים חברתיים ב-x

לפני כבוד השופט נפתלי שילה

המערערת	**אלמונית** ע"י ב"כ עו"ד חגית רחמני

נגד

המשיבה	**מחלקה לשירותים חברתיים ב-x** ע"י ב"כ עו"ד איריס ענבר

<u>פסק דין</u>

ערעור על החלטות בית משפט השלום לנוער מיום 11.10.21 ומיום 21.10.21 (כב' השופט נעם שילו בתנ"ז 1177-08-18) שדחה את בקשת המערערת כי המשיבה תזמן באופן ישיר את באת כוחה לוועדות תכנון טיפול והערכה בעניינה של בתה הקטינה.

א. רקע עובדתי

1. המערערת, ילידת 1997, ילדה ביום x.x.18 את הקטינה א' (להלן: **הקטינה**) וסמוך ללידתה, ביום x.x.18, הוכרה הקטינה כקטינה נזקקת, הוצאה ממשמורת אמה ומקום חסותה נקבע בבית הורי המערערת – הסבא והסבתא. מיום לידתה ועד היום, הקטינה מתגוררת בבית הסבים וצו ההוצאה ממשמורת מוארך מעת לעת.

2. המערערת עברה בילדותה תקיפות מיניות ובהיותה נערה היא נאנסה בברוטליות. המערערת שוחררה מצה"ל על רקע נפשי לאחר שביצעה ניסיון אובדני בשירות. היא אובחנה כבעלת אישיות גבולית והיא סובלת מפוסט טראומה. המערערת הוכרה ע"י המל"ל כבעלת נכות נפשית והיא זכאית לגמלת נכות ולסל שיקום.

3. במקביל להליך המשפטי בבית המשפט קמא וכחלק מדרכי הטיפול, מתקיימות אצל המשיבה וועדות לתכנון טיפול והערכה (להלן: **הוועדות** או **הוועדה**) בכל הנוגע לקטינה.

4. המשיבה זימנה את המערערת עוד בסוף חודש מאי 2021 לוועדה שהיתה אמורה להתקיים ביום 5.9.21. ביום 9.8.21 התקשרה העו"ס למערערת על מנת להזכיר לה אודות קיומה של הוועדה ועל הצורך שלה להגיע אליה.

5. המערערת דיווחה לבאת כוחה אודות מועד כינוס הוועדה שנקבע וב"כ פנתה לעו"ס ואמרה לה שהמועד שנקבע לא מתאים ליומנה, היות שקבועים לה כמה דיונים בבית המשפט ביום זה. העו"ס מסרה לעורכת הדין שהיא לא חייבת לזמן אותה כעוה"ד של המערערת באופן ישיר לוועדה, ועל ההורה להודיע על מועד הדיון בוועדה לעורך דינו ומעמדו של עורך הדין בוועדה הוא על תקן "מלווה" בלבד ולא מייצג.

6. המערערת הודיעה שלא תגיע לוועדה ללא עורכת דינה והדיון בוועדה נדחה. נקבע מועד נוסף לקיום הוועדה ליום 5.10.21 ואולם האם וב"כ לא התייצבו גם במועד זה.

7. ביום 5.10.21 הגישה המערערת לבית המשפט קמא בקשה שבמסגרתה עתרה לכך שביהמ"ש יורה למשיבה לתאם עמה את מועדי קיומן של הוועדות על מנת שבאת כוחה תוכל להתייצב בפני הוועדה ותשמיע את קולה. המשיבה טענה שיש לדחות את הבקשה. לטענתה, הבקשה לא נתמכה בתצהיר כדין והמשיבה פעלה בהתאם לסעיף 9.2 להוראות משרד העבודה והרווחה והשירותים החברתיים (להלן: **סעיף 9.2 להוראות** או **ההוראות**) שלפיהן הזימון לדיוני הוועדה ייעשו באמצעות ההורים ישירות ו"**עורך הדין המייצג את המשפחה לא ישתתף בדיון בוועדה**" והוא רשאי להשתתף רק בישיבת ההכנה. המשיבה מסרה כי הוועדה אמורה להתכנס ביום 14.10.21 לאחר שכבר פעמיים המערערת לא התייצבה, מאחר שבאת כוחה ייעצה לה שלא להתייצב לוועדה בלעדיה. כמו כן נטען ע"י המשיבה, שמאחר שהמערערת מסכימה להארכת הצו, לא מובנת התעקשות באת כוחה שלא לקיים את הדיון בוועדה שלא בנוכחותה.

8. ביום 11.10.21 החליט ביהמ"ש קמא לדחות את הבקשה תוך שהוא ציין שהוצע לב"כ המערערת להשתתף בוועדה באמצעות יישומון ה"זום" והיא סירבה. בהחלטה נקבע כי:

"**ההוראות הרלוונטיות על בסיסן פועלים גורמי הרווחה, אינן מחייבות זימונם של באי כוח ההורים לוועדות ואף זימונם לא נעשה באופן ישיר אלא על ידי ההורים. שנית, מדובר בוועדה שכבר נדחתה מספר פעמים, וועדה בה עתידים להשתתף 10 גורמים שונים אשר התאימו את יומנם לטובת קיום הוועדה במועד... איני סבור כי גורמי הטיפול צריכים להתחשב ביומנם של כל אחד מהמשתתפים בוועדה ובפרט בבאי כוח ההורים כאשר אין חובת ייצוג בוועדות מסוג זה ובעיקר כאשר אין כל הוראה הקובעת כי יש לחייב את גורמי הרווחה לפעול אחרת**".

9. ביום 19.10.21 שלחה המשיבה הודעת עדכון לביהמ"ש קמא שבה נאמר כי התברר לה לאחר מתן ההחלטה, שביום 26.2.17 השעה מנכ"ל משרד הרווחה את הוראת סעיף 9.2 להוראות (להלן: **ההוראה המשהה**). זאת, בעקבות עתירה שהוגשה לבג"ץ - 4044/16 **האגודה לזכויות האזרח נ'**

משרד הרווחה, שנמחקה ביום 20.9.18 (להלן: **הבג"ץ**) - שבמסגרתה נקבע שיש לאפשר למדינה למצות את הליך החקיקה שהחל בו וכי: "**מן הראוי שעד להשלמת הליך החקיקה יוסיף משיב 1 וישמור על "סטטוס קוו משפטי" בעניין הייצוג המשפטי לפני וועדות התכנון – והכוונה היא לתחולתה של ההוראה המשהה ...**". לכן, חל המצב שקדם להוראת סעיף 9.2 להוראות וב"כ ההורים יכולים להשתתף בוועדות על תקן מלווה בלבד ולא כמייצגים, ולכן אין מקום לתאם עם ב"כ המערערת את מועדי כינוס הוועדות.

10. לאור הודעת העדכון שב וקבע ביהמ"ש קמא ביום 21.10.21 כי:

"**המצב המשפטי כיום הוא שבאי כוח ההורים נכנסים לוועדות על תקן ידיד/מלווה ולא על תקן מייצג ולפיכך, וודאי שאין מקום לתאם עמם ישירות את מועד התכנסות הוועדות כך שיתאים ליומנם**".

11. המערערת לא השלימה עם ההחלטות מיום 11.10.21 ומיום 21.10.21 (להלן: **ההחלטות**) והגישה ערעור. התקיים דיון בערעור וב"כ הצדדים השלימו את טענותיהם בעל פה.

ב. תמצית טענות המערערת

1. טעה ביהמ"ש קמא כשקבע שאין מקום ליידע את ב"כ המערערת על מועד קיומן של הוועדות וכי הזימון לוועדות ייעשה במישרין להורים בלבד. תיאום מועדי קיום הוועדות עם ב"כ ההורים מהווה נגזרת של ייצוג ההורה בוועדות ומהווה חלק בלתי נפרד ממנו.

2. החלטות ביהמ"ש קמא לא עולות בקנה אחד עם זכויות היסוד של ההורים והילדים ופוגעת בזכותם להליך הוגן. הזכות לייצוג היא זכות יסוד הנגזרת גם מהזכות לכבוד האדם. הוועדות מהוות חלק אינהרנטי מההליך המשפטי. במסגרת הוועדות, מתקבלות המלצות הרות גורל. מעמדן של הוועדות אינו טיפולי והן מהוות הליך סמי שיפוטי שמהווה חלק אינהרנטי ומהותי מההליך המשפטי. לוועדות יש תפקיד מכריע בהחלטה על הוצאת ילדים מבית הוריהם ומחזקתם.

3. זכות הייצוג היא זכות יסוד הנגזרת מהזכות להליך הוגן. קיימת חשיבות לשמור על זכות זו במיוחד נוכח פערי הכוחות שיש בוועדות בין ההורים לאנשי המקצוע. המערערת התקשתה להביע עמדה קוהרנטית וסדורה בכוחות עצמה. המערערת היא "אישה שקופה" הבאה ממשפחה מוחלשת, מנהלת אורח חיים הישרדותי, בעלת קשיי התארגנות בסיסיים והיא אינה מודעת לזכויותיה ולעיתים היא מפחדת לעמוד עליהן. לכן, אין ביכולתה של המערערת לזכור את מועדי

הוועדות, והתפקיד ש"נכפה" עליה ליידע את באת כוחה ולתווך ולתאם מועד מוסכם מול רשויות הרווחה – מכניס אותה לחרדות מיותרות, בתוך מלחמת ההישרדות היום יומית שבה היא נמצאת ממילא.

4. עמדת המשיבה שאומצה ע"י ביהמ"ש קמא בהחלטות, הופכת את המערערת למעין "מזכירה" לתיאום יומנים בין המשיבה לבאת כוחה, תפקיד בו המערערת לא חפצה והדבר לא מתאים למבנה אישיותה המוחלשת של המערערת, שנסיבות חייה הביאו אותה לבקש את עזרת רשויות הרווחה.

5. לעיתים רבות "לקוחות" הוועדות הן משפחות עניות, פגיעות וקשות יום. לעיתים מדובר באימהות חד הוריות כדוגמת המערערת שמתקשות לספק לילדיהם מסגרת מוגנת ומיטיבה. לעיתים מדובר בהורים שבאים מרקע של מצוקה רב דורית, משברי חיים קשים ומוגבלויות. דווקא המערערת זקוקה להגנה מרבית על זכויותיה ויש ליצור מרחב טיפול בו היא תרגיש מוגנת ובטוחה ולא כמי שהופקרה לגורלה.

6. ישנן מחלקות רווחה שמזמנות את עורכי הדין של ההורים כדבר שבשגרה ולא סומכות על כך שההורים עצמם יזמנו את עורכי הדין. כשם שהמשיבה מסכימה שהאפוטרופוס לדין של הקטין יהיה נוכח וייצג את הקטין, הוא הדין לגבי עורך הדין המייצג את ההורה. הקביעה שעורך הדין הוא רק "מלווה" או "משקיף מהצד" אינה ראויה. עורך הדין אינו "עלה תאנה", וכמה מותבים בבתי משפט השלום לנוער קבעו שקיימת זכות לייצוג ההורים בוועדות.

7. הדיונים בוועדה אינם קלים. לעיתים המערערת מצאה את עצמה מותקפת ע"י אנשי המקצוע בשאלות וטענות לא קלות. המערערת מסרה לב"כ שהיא חוששת להתייצב לבדה בוועדה שכן היא איננה בעלת כושר ביטוי גבוה והיא אף נוטלת כדורים פסיכיאטרים. המערערת חוששת שקולה לא יישמע כראוי ונוכחות באת כוחה בוועדה מגבירה את הביטחון העצמי שלה. נוכחות עורכת דינה בוועדה תאזן את המצב ורק כך יישמע קולה.

8. לכן, יש לקבל את הערעור ולקבוע שהמערערת זכאית לייצוג משפטי בוועדה ע"י עורך דין מטעמה ולא על תקן של "ידיד" או "מלווה" בלבד. כמו כן, מתבקש לקבוע שעל הוועדה לזמן את המערערת באמצעות באת כוחה ולא לתאם את מועד קיום הוועדות ישירות עם המערערת ולצפות שהמערערת תודיע על כך לבאת כוחה.

ג. תמצית טענות המשיבה

1. המערערת לא צירפה תצהיר לתמיכה בבקשה שהגישה בבית המשפט קמא וכבר מסיבה זו יש לדחות את הערעור. כמו כן, תיאום אישי של מועד כינוס הוועדה מול יומני כל משתתפי הוועדה – כעשרה מוזמנים – יביא לסיכול קיומה של הוועדה. כלל המשתתפים נדרשים להתגמש לצורך קיום הוועדה במועדה, היות שהדבר ישרת את טובת הקטינה. הוצע לב"כ המערערת להשתתף בוועדה באמצעות יישומון "זום" ואולם היא לא הסכימה.

2. המערערת תוקפת בערעור את המצב החוקי הקיים לפיו לא ניתן לייצג בוועדה את ההורים ע"י עורך דין ואולם על המערערת לתקוף זאת במסגרת מנהלית ע"י הגשת הליך בג"ץ ולא בהליך זה. תזכיר הצעת החוק שמסדיר את מעמד הוועדות פורסם בינואר 2018 וטרם הגיע לוועדת שרים לענייני חקיקה. משיצא הליך חקיקה לדרך, אין מקום לביקורת שיפוטית על ההסדר הנוהג ויש להמתין להשלמת הליך החקיקה כפי שנקבע בבג"ץ.

3. כל תקיפה של ההסדר החוקי הקיים יש לבצע במסגרת מנהלית ולא באמצעות תקיפה עקיפה במסגרת תיק נזקקות פרטני. מדובר בניסיון לתקוף באופן ישיר את המצב החוקי, ובית משפט זה בשבתו כערכאת ערעור על החלטות בית המשפט לנוער אינו מוסמך לדון בו ו"מדובר בערעור עוקף בג"ץ". לכן, אין לבית המשפט סמכות לדון בערעור ויש לדחות את הערעור על הסף. החלטות ביהמ"ש קמא ניתנו בהתאם למצב החוקי הקיים כפי שנקבע בבג"ץ וביהמ"ש אינו רשאי להחליט על פי השקפת עולמו בניגוד לדין.

4. לפי סעיף 9.2 להוראות שהושהה בינתיים, ב"כ ההורים מנועים בכלל להיכנס לוועדות, גם לא על תקן מלווה או ידיד. כיום לאחר ההשהיה של הוראה זו, ההשתתפות היא על תקן מלווה ולא על תקן מייצג. המערערת זומנה לוועדה לקראת הארכת צווים להם המערערת הסכימה. לא היה מדובר בוועדה "טעונה" שבה היה צורך בנוכחות באת כוחה. התעקשות ב"כ המערערת להיות נוכחת בוועדה אינה מובנת. אין מניעה שאם ב"כ המערערת המייצגת אותה מטעם הסיוע המשפטי לא יכולה להתייצב, יתייצב עו"ד מחליף מטעמה. הדבר מקובל מאוד אצל אפוטרופוסים לדין של קטינים המיוצגים באמצעות הלשכה לסיוע משפטי.

5. ביום 14.10.21 הוועדה התקיימה בנוכחות ב"כ המערערת והמערערת שאיחרה, השתתפה באמצעות יישומון "זום". המערערת הסכימה להארכת הצווים ואולם בעצת ב"כ היא סירבה לחתום על כתב הסכמה ולייתר דיון בבית המשפט. בסופו של דבר המערערת חתמה על כתב ההסכמה, הדיון בוטל והצווים הוארכו כמבוקש. בעוד שהמערערת משתפת פעולה עם גורמי הטיפול, דווקא באת כוחה מערימה קשיים. המשיבה עשתה ניסיונות רבים ומאומצים לקיים את כינוס הוועדה בהשתתפות המערערת וב"כ והוצעו כמה מועדים.

6. ייצוג ההורים באמצעות עורכי דין בוועדות ייאלץ אף את העו"ס לקבל ייצוג משפטי. מדובר בנושא רוחבי בעל השלכות רבות ואין לאפשר ייצוג של עורכי דין בוועדות.

7. ביהמ"ש קמא צדק בהחלטותיו. הפסיקה שהביאה המערערת ואשר קבעה שיש חובה לזמן את ב"כ ההורה על מנת שיציג את עמדתו כב"כ מייצג בפני הוועדות, ניתנה ע"י בתי משפט השלום לנוער בחוסר סמכות. לכן, יש לדחות את הערעור.

ד. דיון והכרעה

1. ראשית יש לדון בשאלה האם צודקת המשיבה בטענתה שבית המשפט לא מוסמך להיעתר לבקשת המערערת מחוסר סמכות ועל המערערת לפנות בהליך המנהלי המתאים, היות שהיא תוקפת למעשה את ההוראות. המשיבה מסתמכת בין היתר על הקביעה בבג"ץ לפיה:

"**משיצא הליך החקיקה לדרך, ויש לברך על כך, בשלב זה אין מקום לביקורת שיפוטית על ההסדר הנוהג כיום בנושא הייצוג המשפטי לפני וועדות התכנון, לא כל שכן על הסדר שצפוי להיקבע בעניין זה בחוק שטרם בא לעולם – וזאת עד להשלמתו של הליך החקיקה**".

2. פסק הדין בבג"ץ ניתן לפני למעלה משלוש שנים, ותזכיר החוק פורסם לפני כמעט ארבע שנים. כאמור בסעיף 6 לתשובת המשיבה, "הצעת החקיקה טרם הגיעה לוועדת שרים לענייני חקיקה". הליך החקיקה אם כן רק בראשיתו ואיני סבור שהיותו של הליך חקיקה תלוי ועומד במשך זמן כה רב ללא התקדמות ממשית, יכול להצדיק חסינות מביקורת שיפוטית. לא סביר שלא ניתן יהיה לתקוף את עמדת המשיבה - במיוחד ביחס לטענה כבדת משקל לפיה אי התרת הייצוג בוועדות פוגעת בזכות יסוד של הורה לייצוג משפטי - רק מפני שלפני כמה שנים הוגש ע"י משרד הרווחה תזכיר הצעת חוק שמאז כמעט שלא התקדם בשלבי החקיקה.

3. יחד עם זאת, אין בהכרעה בערעור זה בכדי לקבוע מסמרות לעניין תוקפו המשפטי של המצב הקיים כיום על פי הנחיות המשיבה, לפיו לא ניתן לאפשר ייצוג של הורים ע"י עורכי דין בוועדות. מבלי שאני קובע דבר ביחס לתוקף המשפטי של הנוהג הקיים כיום אצל המשיבה בכל הנוגע לייצוג הורים בוועדות וביחס לתוקף ההוראות בנושא (שהושעו בינתיים), לא ניתן להשלים עם מצב שבו ההנחיות יחולו ללא חריגים וללא שיקול דעת המאפשר לסטות מהן.

ראו: ישראל צבי גילת, **על הכשל המשפטי המובנה באבחון "טובת הילד" באמצעות מערך שירותי הרווחה**, מאזני משפט ה', תשס"ו (2006), 403 בעמ' 441, שבו מציין המחבר המלומד בנוגע לתוקף המשפטי של הוראות חוזר מנכ"ל משרד הרווחה המכונות "תקנון העבודה

הסוציאלית" כי: "**רבים מהמלומדים מסופקים אם הוראות אלה תוקפן עומד כתוקפן של חקיקות משנה או שמא אין כוחן לחייב אלא רק את עובדי שירותי הרווחה**".

4. כפי שמציין פרופ' יצחק זמיר בספרו "**הסמכות המנהלית**", כרך ב', ההליך המנהלי (2011) בעמ' 936, בדונו בהנחיות מנהליות של ממונה:

"**הנחיה כזאת, אין בכוחה לכבול את הרשות המנהלית באופן נוקשה, ואף לא לפטור את הרשות המוסמכת מן החובה להפעיל את שיקול דעתה בכל מקרה ומקרה כדי לברר ולהחליט אם ראוי, בנסיבות המיוחדות של המקרה, לסטות מן ההנחיה**."

בהנחיות היועץ המשפטי לממשלה, מס' 1.0002 מיום 1.4.86 נקבע בסעיף 5, בין היתר, כי:

"**רשאית הרשות לסטות מן ההנחיות ואפשר שאף תהיה חייבת לסטות מן ההנחיות, באותו מקרה ... עיקר השוני בין הנחיות לבין תקנות מתבטא באפשרות לסטות מן ההנחיות במקרה מסוים, בלי לשנות אותן. אם בא בפני הרשות מקרה בו ראוי היה להיענות לבקשה ... לא יהיה זה נכון אם הרשות תדחה את הבקשה רק מפני שכך נובע מן ההנחיות. הרשות אינה רשאית להגביל את סמכותה, כפי שניתנה לה בחוק, או לשנות את זכות האזרח, באמצעות הנחיות שהיא קובעת לעצמה. ההנחיות נועדו להדריך את שיקול הדעת של הרשות אך אין הן מיועדות, ואף אין בכוחן, לשלול את שיקול הדעת. מכאן, שאם במקרה מסוים קיימים שיקולים ענייניים המצדיקים סטייה מן ההנחיות, אם לטובת האזרח ואם לרעתו, הסטייה מותרת**".

5. כפי שיפורט להלן, בנסיבות מצבה המיוחד של המערערת, אני סבור שיש לקבל את הערעור ולקבוע שיש לתאם את מועדי הישיבות עם באת כוחה וכי המערערת זכאית שבאת כוחה תייצג אותה בדיוני הוועדות.

6. כאמור לעיל, המערערת היא אישה בעלת נכות נפשית, סבלה התעללות מינית קשה ויש לה קשיים רבים. מדובר באם חד הורית מוחלשת שזקוקה ל"שופר" מקצועי שייצג את עמדה נאמנה. הדיונים בוועדה הם הרי גורל מבחינתה. בוועדה דנים בעתיד בתה ובצמצום זכויותיה ההוריות שהן זכויות יסוד מהמעלה הראשונה. המערערת לא מסוגלת להתמודד היטב מול יתר הגורמים בוועדה ללא סיוע של באת כוחה שהיא סומכת עליה ושמכירה הן את ההיבט העובדתי והן את הפן המשפטי.

7. למערערת יש קושי בהתארגנות והיא מתקשה לעמוד על זכויותיה לבדה. בתסקיר מיום 1.8.18 שהוגש לבית המשפט קמא יחד עם בקשת הנזקקות נאמר בין היתר ביחס למערערת כי היא:

"עשתה מספר ניסיונות אובדניים בבליעת כדורים, שתיית אקונומיקה וחניקה/תליה. היא אובחנה כבעלת אישיות גבולית, לא בשלה וסובלת מפוסט טראומה ... היא הסתבכה בחובות כספיים וגילתה קושי בהתנהלות עצמאית".

8. שעה שהמערערת ביקשה שתיאום המועדים לקיום הוועדה יעשה באמצעות באת כוחה, היה על המשיבה להיענות לבקשתה לאור מצבה השבריר של המערערת. מדובר במקרה חריג שבו האם היא בעלת אישיות גבולית והיא פגועה נפשית. זה בדיוק המקרה שבו חובה על הרשות לסטות מההנחיות שהותוו להן, על מנת לשמור על זכויותיה הבסיסיות של המערערת כאם הקטינה.

9. לא נסתרה גם טענת המערערת שיש לשכות רווחה שמסכימות לבצע את התיאום ישירות מול עורכי הדין של ההורים וב"כ המשיבה טענה בדיון כי היא "לא יודעת על כך" (עמ' 5, שורה 3). אכן, הדבר יכול לסרבל במידת מה את הפרוצדורה שיש לערוך לצורך קיום הוועדה. ברם, המחיר הזה נמוך בהרבה מהמחיר שעלול להגבות מהמערערת אם היא לא תזכור להודיע לבאת כוחה על מועד הדיון וכתוצאה מכך עורכת הדין לא תוכל לטעון בשמה בוועדה. על מנת להקל על כינוסם של מוזמנים רבים במועד מסוים, ניתן למשל לשלוח מראש בדוא"ל כמה מועדים אפשריים ולאפשר לחלק מהמוזמנים, לרבות ב"כ המערערת, להשתתף במהלך כל הישיבה באמצעות יישמון "זום".

10. הדיונים בוועדה אינם טיפוליים. מדובר בוועדה שבוחנת את מצב המשפחה ומשתתפים בה אנשי מקצוע וטיפול רבים. בוועדה נדונים אף היבטים משפטיים. ההורים נשאלים שאלות ומתבקשת עמדתם, ולדבריהם יש כמובן השלכות משפטיות מהותיות ביותר. מדובר במעמד שלעיתים אינו קל ולאישה במצבה של המערערת לא קיימת יכולת להתמודד עמו כראוי ולשטוח את עמדה וטענותיה ללא ייצוג משפטי מטעמה. לכן, קיימת חשיבות שהמשיבה לא תסתפק בהודעה ישירה למערערת על קיום הוועדה אלא תיידע ותתאם את מועדי הוועדות ישירות עם באת כוחה של המערערת כפי שהמערערת ביקשה. רק באמצעות קשר ישיר בין המשיבה לבאת כוח המערערת ניתן יהיה לוודא שהמערערת יודעת על מועד קיום הוועדה ויתאפשר לה להציג את עמדתה באופן ברור, מקצועי ומושכל.

11. מאחר שמדובר בדיני נפשות ממש, יש לעודד את המערערת להתייעץ עם באת כוחה בטרם שהיא תחתום על הסכמה להארכת צווי הנזקקות. מומלץ לשלוח מראש את נוסח ההסכמה לבאת כוחה ולבקש ממנה להסביר למערערת את משמעותה של ההסכמה ואת כל הפרטים שיש במסמך.

12. מצופה דווקא מהמשיבה, שאמונה על טיפול וסיוע לאוכלוסיות מוחלשות, לדאוג כי המערערת תקבל הזדמנות מלאה לטעון את כל טענותיה בנוגע לגורלה של בתה הקטינה ולא תגביל אותה ותקשה עליה. כמפורט בתסקירים שהוגשו לביהמ"ש קמא, למערערת חיים לא פשוטים והיא

ניצבת בפני אתגרים כלכליים ומשפחתיים מורכבים. במצב כמו שלה, היה על ביהמ"ש קמא להיעתר לבקשתה ולאפשר לה ייצוג מלא בוועדה ע"י עורכת דינה.

13. כמפורט לעיל, פסק דיני מתייחס ספציפית למערערת. יחד עם זאת, טוב תעשה המשיבה אם תשקול שוב את מדיניותה הכללית, היות שייתכן בהחלט שיש להחיל את קביעתי ביחס למערערת אף להורים נוספים שמצבם דומה. במקרים רבים ההורים שמתבקש להגביל את זכויותיהם ההוריות ואף להוציא מחזקתם את ילדיהם הקטינים והם מוזמנים לוועדות, הם הורים מוחלשים מבחינות רבות. זכות הייצוג המשפטי היא כידוע זכות חשובה ביותר, ויש לבחון היטב האם הגבלת הייצוג היא הוראה נכונה בכל הנוגע להשתתפות מייצג מטעם ההורים בוועדות. המערערת אף צירפה כמה החלטות של בתי משפט השלום לנוער שאפשרו ייצוג לקטין בוועדות ועמדו על חשיבות הזימון לוועדה באמצעות ב"כ ההורה (תנ"ז 37233-06-18 **המחלקה לשירותים חברתיים נ' פלונית** (1.11.20), תנ"ז 22877-08-21 **המחלקה לשירותים חברתיים נ' אלמונים** (18.8.21) ותנ"ז 47622-07-19 **המחלקה לשירותים חברתיים נ' אלמוני ואח'** (16.2.20)).

14. יש לשקול להשוות את זכותו של הורה לייצוג בוועדות ההחלטה שבה עוסקים בגורל קטינים והוצאתם ממשמורת ההורים, לזכותו של מי שמופיע בפני וועדה פסיכיאטרית שביחס אליו נקבע בסעיף 29א ל**חוק טיפול בחולי נפש**, התשנ"א-1991, שהוא רשאי להיות מיוצג ע"י עו"ד בוועדה.

15. **סיכומו של דבר**: הערעור מתקבל וההחלטות בטלות. על המשיבה לתאם את מועדי קיומן של הוועדות עם באת כוח המערערת ויש לאפשר למערערת להיות מיוצגת בוועדות ע"י באת כוחה. מובהר שוב שאין בפסק דין זה בכדי לקבוע קביעה רוחבית וגורפת בכל הנוגע לייצוג הורים בוועדות. פסק הדין מתייחס למערערת הספציפית במקרה דנן, שלאור מצבה כמפורט לעיל, היה על המשיבה לסטות מהנוהג הקיים אצלה ולהיעתר לבקשתה.

16. בנסיבות העניין אין צו להוצאות.

17. פסק הדין מותר לפרסום בכפוף להשמטת הפרטים המזהים.

ניתן היום, י"ז טבת תשפ"ב, 21 דצמבר 2021, בהעדר הצדדים.

נפתלי שילה, שופט

1
2
3